משניות מבוארות מסכת סכה פרק ב

כ׳ כסלו

תבואה **לעשות בו** חלל כשיעור **סכה** והסכך נשאר עומד מאליו אינה סכה דכתיב (דברים טז. יז) תעשה לך, שיהא עשוי לסכוך ולא מהעשוי מאליו, אבל אם היה מתחתיה חלל טפח במשך שבעה טפחים כשיעור סכה קשים סכך והרחיבה כשר. דבדפנות לא אמרינן תעשה ולא מן העשוי.

ט) המשלשל דפנות מלמעלה למטה שעשה הדפנות מלמעלה אם השאיר **גבוהה מן הארץ שלשה טפחים** מחיצה שיש בו מקום (שיודכר הגדי) שיעבור בה **פסולה** הסכה, **ואם** ארג הדפנות **מלמטה למעלה, ואם** המחיצה **גבוהה מן הארץ עשרה טפחים. כשרה** דבזה הוי מחיצה אפילו איינה מגעת לסכך. **רבי יוסי אומר, כשם שמלמטה למעלה** דיי **במחיצה עשרה טפחים, כך** גם שלשל **מלמעלה למטה** דיי **אם יש במחיצה עשרה טפחים** ואפילו גבוה מן הארץ הרבה דמחיצה תלויה מתרת, **הרחיק** בגג **את הסכוך מן הדפנות שלשה טפחים** שהשאיר ליד הכותל מקום בלא סכך **פסולה** דאויר פוסל גב׳ טפחים, **ואפילו** מן הצד. **י) בית שנפחת** גגו באמצעו רחוק מן הדפנות לכל צד, **וסכך על גביי** הפנות **הקטנים אם יש** מן הסכוך **לסכוך ארבע אמות פסולה** דהוי כסכך בלא דפנות, פחות מארבע אמות כשירה. דהלכה למשה מסיני דעד ד׳ אמות אמרינן כאלו גג הבית הוי כדופן עקומה. ולא יישן תחת הדופן, **וכן חצר שהיא מקפת אכסדרה** שיושב מהבתים שמקביב ומוקפת ג׳ מחיצות וסכך באויר החצר, אם גג האכסדרה פחות מד׳ אמות נידון כדופן עקומה וכשרה, ואם היא יתר על ד׳ אמות פסולה. **סכה גדולה** שיש בה ד׳ טפחים חוץ ממקום סכך פסול **שהקיפוה** שסכה בדבר **שאין מסככים** בה, **אם יש תחתיו** שהיה מקום סכך הפסול **ארבע אמות** לא אמרינן בה דופן עקומה, והוי כאין לה דפנות. לכן הסכה **פסולה** ודוקא מן הצד. אבל באמצע סכך פסול פוסל בד׳ טפחים, ואויר, בין מן הצד ובין באמצע דופן עקומה. **יא) הרעושה סכתו כמין צריף** שאין לה גג, ושתי הדפנות הקטנים מהארץ עשרה **או שסמכה לכתל** בשפוע **עד לארץ רבי אליעזר פוסל, מפני שאין לה גג** דאהל משפע אינו אהל, אלא אם יש לה גג רחב טפח שהיא שוה בלא שפוע לכל אורך הסוכה, או שיש לה כותל אדם, **ואחת באילן, וכשרה, ואין עולין לה ביום טוב** שאם ינטל החלק שבסמוך לבאילן יפול הכל, דהוי משתמש באילן, אבל עשה **שלש בידי אדם ואחת באילן, כשרה. ועולין לה ביום טוב. זה הכלל, כל שנטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה, כשרה, ועולין לה ביום טוב. ד) הרעושה סכתו בין האילנות, והאילנות דפנות לה, כשרה.** אם הם עבים, ולא יתנענענו ברוח מציה, ובתנאי שימלא תבן וקש בין הענפים שלא תזיזם רוח מציה, ולא נזרעו שמא יתשמש באילן לסיכוך, **מסכיכן בה ואינה מקבלת טומאה.**

פרק ג) א) הישן תחת המטה בסכה כשהבנים מבוארים, **לא יצא ידי חובתו דברי רבי יהודה, ונהגו בו עינו. שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים, ולא אמרו לנו דבר דבר. לא אתי אדם לעבר** דמטה שאינה מיוחדת לאוהל דמטה מלקלקין ממקום למקום (רש״י) ומנכסל אוהל קבע דסכה. דסכה, דכתיב לא תבנה לה בריש פרק א׳ סכה דירת קבע בעינן, **אמר רבי שמעון, מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה בסכה, ואמר להן רבן גמליאל לזקנים, ראיתם טבי עבדי, שהוא שעבדים פטורים מן הסכה ויודע שעבדים פטורים מן הסכה דכל מצות עשה שהזמן גרמא, בדיינו, שיש לה זמן מיוחד בסכה, עבדים פטורים ממנה. כנשים, לסיכך הישן הוא תחת המטה ולמה היה ישן בסכה, לשמוע דברי תורה מפי חכמים. (ירושלמי). וגלפי דברמו** לענין הישן תחת מטה **למדנו** משיחת חלין של רבן גמליאל **שהיתן תחת המטה, לא יצא ידי חובתו** ואמר משיחתן, שגם שיחת תלמידי חכמים צריכין למוד. **ב) הסומך סכתו בכרעי המטה** וב׳ קרשים שבשני הצדדין הם מחיצות, שהם גבוהים י׳ טפחים, **וסיכך על גבה, ואף על פי שהיא** משלטלטת **כשרה** דדפנות הסכה יכולין להיות דבר המקבל טומאה, **רבי יהודה אומר, אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה** שהסכך משלטל לעמוד **פסולה** דסכה דבעינן דירת קבע בעינן. **סכה המדבלל** שקנה עולה וקנה יורד, **ושצלתה מרבה מחמתה** אם היו מנחים בשנה הקה הסכה צלתה מרבה **כשרה. המעבה בסכך הרבה כמין בית. אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה כשרה** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ג) הרעושה סכתו בראש העגלה** דמיטלטלת, **ואינה** קבועה **או בראש הסוסיין שבים, ואפילו רוח הים שהוא חזק** ינענענו, **אם יכולה לעמוד ברוח מציה דבשאר כשרה, ועולין לה ביום טוב** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ד) הרעושה סכתו בראש המגדל** ומתוכה כשרה (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ה) הרעושה סכתו בראש הגבעה** דמיטלטלת, **ואינה** קבועה **או בראש הסוסיין שבים, ואפילו רוח הים שהוא חזק** ינענענו, **אם יכולה לעמוד ברוח מציה דבשאר כשרה, ועולין לה ביום טוב** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ו) הרעושה סכתו בראש הגל** ומשום סיפא תנא ברישא, **ועולין לה ביום טוב. ואם עשאה בראש האילן** דמחיצות **או על גבי גמל** על ידי מחיצות **וסיכך כשרה לחול המועד ואין עולין לה ביום טוב** שאין משתמשין בבעלי חיים, שמא יתלוש זמורה לתקנתה. וכן בגמלים **ביום טוב. ז) הרעושה** עגון שאין פרי מן האילן. עשה **שתים** מן המחיצות **באילן** על האילן **ואחת בידי אדם** משוטה עד הארץ, וסמך קרקעית הסכה כאמצעיה **או שתים בידי אדם, ואחת באילן, כשרה, ואין עולין לה ביום טוב** שאם ינטל החלק שבסמוך באילן יפול הכל, דהוי משתמש באילן, אבל עשה **שלש בידי אדם ואחת באילן, כשרה. ועולין לה ביום טוב. זה הכלל, כל שנטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה, כשרה, ועולין לה ביום טוב. ד) הרעושה סכתו בין האילנות, והאילנות דפנות לה, כשרה.** אפילו ביום טוב, אם הם עבים, ולא יתנענענו ברוח מציה, ובתנאי שימלא תבן וקש בין הענפים שלא תזיזם רוח מציה, ולא נזרעו שמא יתשמש באילן לכליה, **לא יצא** ידי חובתו דבסכה בלא מחיצות, **ונהגו בו עינו. שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים, ולא אמרו לנו דבר דבר. לא אתי אדם לעבר** דמטה שאינה מיוחדת לאוהל דמטה מלקלקין ממקום למקום (רש״י) ומנכסל אוהל קבע דסכה, דסכה, שם שמלמעלה לא בריש פרק א׳ סכה דירת קבע בעינן, **אמר רבי שמעון, מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה בסכה, ואמר להן רבן גמליאל לזקנים, ראיתם טבי עבדי, שהוא שעבדים פטורים מן הסכה ויודע שעבדים פטורים מן הסכה, לסיכך הישן הוא תחת המטה ולמה היה ישן בסכה, לשמוע דברי תורה מפי חכמים. (ירושלמי). וגלפי דברמו** לענין הישן תחת מטה **למדנו** משיחת חלין **של רבן גמליאל שהיתן תחת המטה, לא יצא ידי חובתו** ואמר משיחתן, שגם שיחת תלמידי חכמים צריכין למוד. **ב) הסומך סכתו בכרעי המטה** וב׳ קרשים שבשני הצדדין הם מחיצות, שהם גבוהים י׳ טפחים, **וסיכך על גבה, ואף על פי שהיא** משלטלת **כשרה** דדפנות הסכה יכולין להיות דבר המקבל טומאה, **רבי יהודה אומר, אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה** שהסכך משלטל לעמוד **פסולה** דסכה דבעינן דירת קבע בעינן. **סכה המדבלל** שקנה עולה וקנה יורד, **ושצלתה מרבה מחמתה** אם היו מנחים בשנה הקה הסכה צלתה מרבה **כשרה. המעבה בסכך הרבה כמין בית. אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה כשרה** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ג) הרעושה סכתו בראש העגלה** דמיטלטלת, **ואינה** קבועה **או בראש הסוסיין שבים, ואפילו רוח הים שהוא חזק** ינענענו, **אם יכולה לעמוד ברוח מציה דבשאר כשרה, ועולין לה ביום טוב** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ד) הרעושה סכתו בראש המגדל** ומתוכה כשרה (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ה) הרעושה סכתו בראש הגבעה** דמיטלטלת, **ואינה** קבועה **או בראש הסוסיין שבים, ואפילו רוח הים שהוא חזק** ינענענו, **אם יכולה לעמוד ברוח מציה דבשאר כשרה, ועולין לה ביום טוב** (וכתב בשו״ע דרק בדיעבד). **ו) הרעושה סכתו בראש הגל** ומשום סיפא תנא ברישא, **ועולין לה ביום טוב. ואם עשאה בראש האילן** דמחיצות **או על גבי גמל** על ידי מחיצות **וסיכך כשרה לחול המועד ואין עולין לה ביום טוב** שאין משתמשין בבעלי חיים, שמא יתלוש זמורה לתקנתה. וכן בגמלים **ביום טוב. ז) הרעושה** עגון שאין פרי מן האילן. עשה **שתים** מן המחיצות **באילן** על האילן **ואחת בידי אדם** משוטה עד הארץ, וסמך קרקעית הסכה כאמצעיה **או שתים בידי אדם, ואחת באילן, כשרה, ואין עולין לה ביום טוב** שאם ינטל החלק שבסמוך באילן יפול הכל, דהוי משתמש באילן, אבל עשה **שלש בידי אדם ואחת באילן, כשרה. ועולין לה ביום טוב. זה הכלל, כל שנטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה, כשרה, ועולין לה ביום טוב. ד) הרעושה סכתו בין האילנות, והאילנות דפנות לה, כשרה.** אפילו ביום טוב, אם הם עבים, ולא יתנענענו ברוח מציה, ובתנאי שימלא תבן וקש בין הענפים שלא תזיזם רוח מציה, ולא נזרעו שמא יתשמש באילן לכליה, **לא יצא** ידי חובתו דבסכה בלא מחיצות, **מסכיכן בה ואינה מקבלת טומאה.**

כ׳ כסלו

פרק ג) א) הישן תחת המטה בסכה בשבילם במצוה. **חולין ומשמשיהן** פטורין מן המצוה. **חולין ומשמשיהן פטורין מן הסכה** דכתיב (ויקרא כד. מב) תשבו, ודרשינן, תשבו כעין תדורו, ולא כתיב בסוכות תהיו (תו״ס), וקל ומקום שהיה יוצא משאר ימות השנה מדירתו למקום אחר יוצא גם מן הדין, וכן הולכי דרכים בשעה שנמצאין בדרך, ושומרי גנות ופרדיסים פטורין מן הסכה, ואין צריך למנוע עצמו מלצאת לדרך משום **סכה. אוכלין ושותין עראי חוץ לסכה** דבר מועט, אבל שיעור אין שיעך בה עראי, לפעמים אדם מזמנם מעט ודיו בכך (רבא במגילה). **ה) מעשה וחביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום שם תורמת הדשן, ולרבן גמליאל שני כותבות תמרים ודלי של מים, ואמרו רבן יוחנן בן זכאי ורבן גמליאל, הנעלה לסכה שקחמירה עצמו שלא לאכול אפילו אכילת עראי, הרי זה משבח. וכשנתנו לו לרבי צדוק אכל מאכל פחות מכביצה, נטלו במפה שלא יצטרך נטילת ידים ואכלו חוץ לסכה דקפחות מכביצה אין צריך סכה ולא ברך אחריו ברכת המזון, דקבר פחות מכביצה אין צריכין ברכת המזון, (כרבי יהודה (ברכות פרק ז משנה ב׳), דבעי אכילה שיש בה שביעה, והיינו אכילת עראי. ו) רבי אליעזר אומר, ארבע עשרה סעודות יחיב אדם לאכול בסכה** ב׳ בכל יום, **אחת ביום ואחת בלילה** דתשבו כעין תדורו, כמו דירה שאוכל בה אחת ביום ואחת בלילה, **וחכמים אומרים, אין לדבר קצבה** קדירה שאם רוצה אוכל, ואם אינו רוצה אינו אוכל אלא שאם אוכל יאכל בסכה. **חוץ מלילי יום טוב הראשון של חג בלבד** שאז חייב לאכול, דלילה חמישה עשר (ויקרא כב. לא) של סוכות מחג המצות דכתיב ביה (שם. י) בחמשה עשר, המצה חובה בלילה הראשונה של חג המצות, **ועוד אמר רבי אליעזר,** אמרינן בגמרא שחזר בו והודה לחכמים, ורק בזה הולכ שאומר, **מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון, אפילו במלי יום טוב האחרון** שבעת ימים מתיקה מתיקה, דהיינו בבשר ודגים, ואף על פי שאז אינו אוכל בסכה. **וחכמים אומרים, אין לדבר** (קהלת א. טז) **מעות לא יוכל לתקון, וחסרון לא יוכל להמנות.** בהדפסות, **פסול. נקטם ראשו, נטרפו עליו, פסול. נטרדו עליו, כשר.** רבי יהודה אומר, יאגדנו מלמעלה. **צני הר הבדרן לולב כשרות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו, כשר. ב) הדס הגזול והיבש, פסול כדאמרינן גבי לולב של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול כלולב פסול. נקטם ראשו, נטרפו עליו שנעשו כעין הדס, אם נטרפו עליו לא יהיו בסכה, ושלחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר.** רבי שלא מיחו, וראייה שמתר. **אמרו לבן בית שמאי, משם ראיה. אף הם אמרו לו, אם כן היית נוהג, לא קימתן מצות סכה מימיכם. ח) נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסכה. קטן שאינו צריך לאמו שהיא חיוב בסכה, ושלחנו בתוך הבית. בית שמאי מוסרין מקום לבקר את יוחנן בן החורני, ובית הלל מכשירין. אמרו להן בית הלל לבית שמאי, הרי שלא מיחו, ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורבו בסכה, ושלחנו בתוך הבית. (ולא אמרו לו דבר). אמרו לבן בית שמאי, משם ראיה, אם כן היית מוסר לו, אם כן היית נוהג, לא קימתן מצות סכה מימיכם: ח נשים ועבדים וקטנים, פטורים מן הסכה. קטן שאינו צריך לאמו, חייב בסכה. מעשה ילדה כלתו של שמאי הזקן ופחת את המעזיבה וסכך על גבי המטה בשביל הקטן. ט כל שבעת הימים פטורים מן מצות עשה שהזמן גרמא, מאימתי מתר לפנות, משתשרפו המקדש. משלו, למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו.**

פרק ג א לולב הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. נקטם ראשו, נטרפו עליו, פסול. נטרדו עליו, כשר. רבי יהודה אומר, יאגדנו מלמעלה. צני הר הבדרן לולב כשרות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו, כשר. ב הדס הגזול והיבש, פסול. נקטם ראשו, נטרפו עליו שהיו שנעשו כעין הדס, אם נטרפו עליו לא יהיו בסכה, ושלחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר. רבי שלא מיחו, וראייה שמתר. אמרו לבן בית שמאי, משם ראיה. אף הם אמרו לו, אם כן היית נוהג, לא קימתן מצות סכה מימיכם. ח) נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסכה. קטן שאינו צריך לאמו שהיא חיוב בסכה, ושלחנו בתוך הבית. בית שמאי מוסרין מקום לבקר את יוחנן בן החורני, ובית הלל מכשירין. אמרו להן בית הלל לבית שמאי, הרי שלא מיחו, ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורבו בסכה, ושלחנו בתוך הבית. (ולא אמרו לו דבר). אמרו לבן בית שמאי, משם ראיה, אם כן היית מוסר לו, אם כן היית נוהג, לא קימתן מצות סכה מימיכם. ח) נשים ועבדים וקטנים, פטורים מן הסכה. קטן שאינו צריך לאמו, חייב בסכה. מעשה ילדה כלתו של שמאי הזקן ופחת את המעזיבה וסכך על גבי המטה בשביל הקטן. ט כל שבעת הימים פטורים מן מצות עשה שהזמן גרמא, מאימתי מתר לפנות, משתשרפו המקדש. משלו, למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו.

משניות מבוארות מסכת סכה פרק ג

כ׳ כסלו

קורא אמא אמא עד שתבא אליו. (דבקורא פעם אחת ושותק, אינו נקרא צריך לאמו), **חיב בסכה ושמאי מחמיר אפילו בקטן ביותר. מעשה ילדה כלתו של שמאי הזקן ופחת את המעזיבה** (מהרש״ל ביכמות שם. ד. פרש בשביל שהיה לה גם כן בן קטן בבן חמש, ולא היה יכול לפרוש מאמו). **ט) כל שבעת הימים שנעשה אדם סכתו בלבד, ויבטו עראי** אם יש לו כלים נאים מביאם לסכה. **ירדו גשמים, נאמרתי מתר לפנות מהסכה** דקבע, **משתורתה המקפה** מאכל קפוי לא רך ולא עב, והוא של דגיסין, שבמעט מים מתקלקל, ואינו ראוי לאכול, וזה השיעור אפילו בארץ מאכל בזה לפניו. **משלו** חכמים עד זה **משל לעבד שיורד בסכה. למה הדבר דומה. לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו רבו קיתון על פניו** של עבד. כלומר, אינו רוצה בשמשוקר, כך הדי זה כלומר שאין הקדוש ברוך הוא מקבל מעשיהם בנרצון.

פרק ג כתוב בתורה (ויקרא כב. מא) **וללחתם לכם ביום הראשון** של חג הסכות, **פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל. וקבלו** חז״ל. **ענף עץ הדר, שטעם עצו ופריו שוה. דבר אחרון. וענף עץ עבות. זה הדס. וכפות תמרים. זה לולב.** (וצריך אחד, דכתיב כפת בלא ו״ו) **וערבי נחל. זה ערבה.** (מתוך הקדמת משנה ברורה). **א) לולב הגזול** הרי אינו שלו, וכתיב (שם, שם) **ולקחתם לכם.** שיהא משלכם, **אלחגר** שנתראשו הבעלים **פסול** מדרבנן, **משום מצוה הבאה בעברה. והיבש פסול** משום שאינו הדר, **של אילן אשרה שעבדו אותה עבודה זרה, ושל עיר הנדחת** שעבדוה רוב אנשיה **בעבודה זרה. שצריך לשרוף** הכל. **היער פסול** דדברי שרורוף, ואין רבו שיעור שצריך בלולב. **נקטם ראשו** שלולב לא יהי הדר. **נטרפו עליו** ואין יכול לחברם אלא על ידי אגודה ולא עדיין הדר הוא. **נטרדו עליו** קצת, ויכול לחברם באגודה **כשר** ואפילו לא אגדם, כיון שראוי לאגד. **רבי יהודה אומר** אינו כשר עד שיאגדנו **מלמעלה. צני הר הבדרן** לולב